

ПРАВОВА ПРИРОДА АГЕНТСЬКОГО ДОГОВОРУ

Яременко М. – магістрант, гр. ПРзмвн-11

Науковий керівник - к.політ.н., доцент Добіжа В.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

В українському законодавстві визначення агентської діяльності міститься в ст. 295 Господарського кодексу України (надалі - ГКУ). Відповідно до неї комерційне посередництво (агентська діяльність) є підприємницькою діяльністю, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє. Комерційним агентом може бути суб'єкт господарювання (громадянин або юридична особа), який за повноваженням, оснований на агентському договорі, здійснює комерційне посередництво. Не є комерційними агентами підприємці, що діють хоча і в чужих інтересах, але від власного імені. Комерційний агент не може укласти угоду від імені того, кого він представляє, стосовно себе особисто. Законом можуть бути встановлені обмеження або заборона здійснення комерційного посередництва в окремих галузях господарювання [1].

Запропоноване ГКУ визначення дає можливість відмежувати надання послуг з комерційного посередництва від суміжних видів діяльності; комісійної діяльності і виконання доручення, а також від інституту представництва. Відносини комерційного посередництва передбачають участь у них особливої категорії підприємців - агентів. Особливістю цих відносин є також те, що агент не заміщує особу суб'єкта, якого він представляє, - комітента (у договорі комісії) або довірителя (у договорі доручення).

Положеннями ч. 1 ст. 296 ГКУ передбачено дві підстави виникнення агентських відносин:

- 1) надання повноважень агентом на вчинення відповідних дій на підставі договору;
- 2) схвалення принципалом угоди, укладеної в його інтересах агентом, без повноваження на її укладення або з перевищенням наданих йому повноважень [1].

На практиці переважно використовується перший варіант, однак іноді в агентському договорі буває важко вказати всі повноваження й обов'язки агента. Тоді він вимушений діяти на власний розсуд з наступним схваленням учинених дій принципалом [2]. При цьому агент повідомляє принципала про кожний випадок його посередництва в укладенні договорів і

про кожну укладену ним в інтересах цього суб'єкта угоду (ч. 1 ст. 298 ГКУ).

Також слід зазначити, що агентські відносини поєднують в собі ознаки договору доручення та договору комісії. Відповідно для регулювання цих відносин потрібно застосовувати норми Цивільного кодексу України (надалі - ЦКУ), а саме гл.69 ЦКУ для регулювання відносин комісії, а гл. 68 ЦКУ для відносин доручення [3].

Зауважимо, що лишається незрозумілим, як співвідносяться один з одним комерційне посередництво та агентська діяльність. Не викликає сумнівів, що ці два терміни не можна ототожнювати, оскільки агентська угода є одним з договорів про надання посередницьких послуг. Не витримує критики й ідея обмежувального тлумачення однієї діяльності другою. Ясно, що агентська діяльність не може обмежуватися комерційним посередництвом, оскільки ці дві категорії навіть не можна порівняти, зважаючи на те, що агентський договір поряд з іншими цивільно-правовими договорами є одним із елементів, з яких складається інститут комерційного посередництва.

У свою чергу комерційне посередництво також не може обмежуватися агентською діяльністю, бо тоді незрозуміло, чим за своєю сутністю є діяльність дилерів та комісіонерів, якщо це не комерційне посередництво.

Не зрозумілою виглядає позиція законодавця і стосовно кола суб'єктів, яким може надаватися послуги комерційний агент. Як бачимо з легального визначення, комерційне посередництво (агентська діяльність) полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності [4]. Таку редакцію закону слід визнати невдалою, бо з її тексту неможливо визначити, чи має право комерційний агент надавати послуги особам, котрі не є суб'єктами господарювання (чи є, але вони не здійснюють господарську діяльність)? Бо саме визначення суб'єктів господарювання (ст. 55 ГКУ) також не відповідає на поставлене питання

Література

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 року (редакція від 19.02.2016 року) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.
2. Карпова В. Агентські договори: юридичне оформлення / В. Карпова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ007459.
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року (редакція від 19.02.2016 року) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Бережна І. Чи є перспективи у агентських договорів в Україні? / І. Бережна // Юридичний журнал «Юстиніан» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article>.